

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2Articoli și cores-
pondențe pentru pu-
blicare se trimit re-
dacțiunii.Concure, inserțiuni
precum și taxele de
abonament se trimit
Administrațiunii ti-
pografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMNECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 6166/1908.

Circular

*cătră oficiile protopresbiterale și parohiale;
cătră sinoadele parohiale și peste tot cătră
clerul și poporul din părțile, ce aparțin la
Consistorul eparhial arădan.*

Expirând în anul acesta mandatul deputațiilor con-
gresuali aleși în 1905, în urma convocării Prea Vene-
rabilului nostru Conzistor mitropolitan din 22 August
a. c. Nr. 307 M., subscrisul Conzistor dispune alegeri
nouă de deputați congresuali pentru un period de trei
ani, care începe cu 1 Octomvre 1908

De după arondarea mai nouă, cele 14 cercuri e-
lectorale mirenești, rezervate pentru acest district, se com-
pun precum urmează:

I. **Cercul Arad**, cu 16 comune și anume: Arad,
Arad-Gaiu, Bătania, Budapesta, Cenadul-unguresc, Cicir,
Mândruloc, Micălaca, Nădlac, Pecica, Sâmbăteni, Sem-
lac, Șeitin, Tornea, Senteș și H.-M.-Vásárhely.

II. **Cercul Radna**, cu 37 comune și anume: Baia,
Bătuța, Bârzava, Căpruța, Cladova, Corbești, Conop,
Cuias, Cuvin, Dumbrăvița, Govoșdia, Gioroc, Giulița,
Groși, Halaliș, Ilteu, Lupești, Milova, Miniș, Monoroștia,
Odvoș, Obârșia, Pauliș, Pernești, Petriș, Radna, Roșia,
Seliște, Șoimoș, Slatina, Soroșag, Soborșin, Temeșești,
Toc, Totvaradia, Troiaș și Vienești.

III. **Cercul Giula**, cu 12 comune și anume: Bichiș,
Ciaba, Chitighaz, Curticiu, Giula-germană, Giula-ma-
ghiară, Giula-Varșand, Macea, Otlaca, Pil, Șiclău și
Socodor.

IV. **Cercul Chișineu**, cu 12 comune și anume:
Apateu, Berechiu, Cinteiu, Chișineu, Erdeiș, Mișca, Nă-
dab, Șimand, Sinteia, Șepreuș, Talpoș și Vădas.

V. **Cercul Șiria**, cu 16 comune și anume: Agris,
Arăneag, Chirechiu, Covăsinț, Comlăuș, Curtacheriu,
Drauș, Dud, Gașa, Măderat, Măasca, Pâncota, Sinitea,
Șiria, Târnova și F.-Vârșand.

VI. **Cercul Boroșineu**, cu 11 comune și anume:
Bocsâg, Cermeiu, Ienopolea, Iermata, Mănerău, Mo-

roda, Răpsâg, Seleuș-Cigherel, Șicula, Șomoșcheș și
Zărând.

VII. **Cercul Buteni**, cu 43 comune și anume:
Aldești, Almaș, Berindia, Bârsa, Bonțești, Buteni, Bodești,
Buhani, Cavna, Căcărău, Chisindia, Chertiș, Cil, Co-
ciuba, Cuied, Dezna, Dieci, Donceni, Govoșdia, Hodiș,
Ignești, Iarcoș, Laz, Luguzău, Miniad, Moneasa, Mu-
stești, Nadalbești, Nadăș, Neagra, Păiușeni, Prăjești,
Ramna, Revetiș, Roșia, B.-Șebiș, Sălăgeni, Șilindia, Su-
sani, Slatina, Tauț, Voivodeni și Vasoia.

VIII. **Cercul Hălmagiu**, cu 62 comune și anume:
Aciua, Aciuța, Baldovini, Banești, Basarabasa, Bodești,
Brotuna, Brusturi, Budești, Căzânești, Ciuciu, Ciungani,
Cristești, Crocna, Dumbrava, Finiș, Valemare, Gura-
hont, Groși, Guravale, Hălmagiu-Lescioara, Hălماغel,
Holtmizeș, Hontșor, Ionești, Iosaș, Iosășel-Baltele, La-
zuri, Leasa, Leanțiu, Lunșoara, Măgulicea, Mădrigești,
Mermești, Ociu, Ocișor, Obârșia, Pleșcuța, Prevăleni,
Poiana, Poienari, Rostoci, Saturău, Secaș, Sârbi, Steia,
Strâmba, Șoimoș-Buceava, Talagiu, Târnava, Țermure,
Tisa, Tohești, Tomești, Tiulești, Valea-mare, Vața-de-sus,
Vața-de-jos, Vosdoci, Vidra, Zeldiș și Zimbru-Dulcele
cu Brusturești.

IX. **Cercul Birchiș**, cu 31 comune și anume: Bara,
Batta, Bacamezău, Birchiș, Bulza, Bunea, Căpălnaș,
Căprioara, Cladova, Cătina, Dobrești, Dubești, Groși,
Iersnic, Lăpușnic, Leucușești, Monoștur, Ohaba-lungă,
Ohaba-sârbească, Ostrov, Pădurani, Pojoga, Rădmă-
nești, Rachita, Remetea-lunca, Selciva, Spata, Țela,
Topla, Valea-mare și Vereșmort.

X. **Cercul Chisetău**, cu 20 comune și anume:
Babșa, Balinț, Belinț, Budinț, Chisetău, Coșteiul-mare,
Dragoești, Fadimac, Ficătar, Gruini, Hisiaș, Ictar, Ohaba-
Forgaciu, Paniova, Șușanovăț, Suștra, Teș, Târgoviște,
Toplovăț și Jabăr.

XI. **Cercul Lipova**, cu 23 comune și anume: Be-
lotinț, Bruznic, Buzad, Chelmac, Chesinț, Chizdia, Cri-
vobara, Comiat, Cuveșdia, Dorgoș, Dubochinadăș, Hodoș,
Checheș, Brestovaț, Labașinț, Lalașinț, Lipova, Pătârși,
Secaș, Șistaroveț, Ususău, Vizma și Zabalt.

XII. **Cercul Vinga**, cu 18 comune și anume: Alioș,
Bărâteaz, Bencecul-român, Călăcea, Chineț, Fenlac, Fibiș,
Firighaz, Fiscut, Hodoni, Jadani, Monoștor, Murani,

Seceani, Secusigi, S.-Miclăușul-mic, Vinga, Bodrogul-nou și vechiu cu filialele.

XIII. Cercul Timișoara, cu 24 comune și anume: Bazoș, Becicherecul-Mic, Beregsău, Bucovăț, Cerneteaz, Chișoda, Fabricul S. Georgiu, — S.-Ilie, Ghiroc, Șag, Ghiroda, Ianova, Izvin, Medveș, Mehala, Moșnița, Maierle-vechi, Parța, Pobda, Pustiniș, Remetea-timișană, Săn-Andrieu, Săn-Mihaiul rom. și Utvin.

XIV. Cercul B.-Comloș, cu 16 comune și anume: B.-Comloș, Beba-veche, Cenadul-sărbesc, Checica-rom., Chiș-Orosin, Dugosello (Nerău), Ecica-română, Iancahid, Igrish, Pesac, Sarcea-rom., Sarafola, Săn-Nicolaul-mare, Toracul-mare, Toracul-mic și Vălcani.

Amăsurat acestei împărțiri, părțile aparținătoare la acest Conzistor, formând 14 cercuri electorale, aleg 7 deputați din cler și 14 din mireni, de toți 21 deputați.

Îmbinarea cercurilor în colegii electorale, locurile centrale de alegere și de scrutinii, precum și numele comisarilor le prezintă Conspectul dela finea acestui circular sub A).

Premițând acestea și având în vedere, că la alegerea deputaților congresuali servește de cinsură regulamentul pentru alegerea deputaților congresuali, votat de congresul național-bisericesc la 11/23. Oct. 1891, Nr. prot. 156, se dispun următoarele:

A) Pentru alegerea deputaților din cler. Preoții din câte două cercuri electorale îmbinate într'un colegiu, — fără a mai aștepta altă provocare, — se vor aduna **Joi în 16/29 Oct. a. c., la orele 11 înainte de amiază**, la locul central de alegere, indicat în conspectul de sub A) și anume în localitatea îndatinată ori designată prin comisarul conzistorial, și sub conducerea acestuia vor alege un deputat din cler pentru Congresul național-bisericesc observându-se la actul alegerii prescisele din §§-ii 18—26 ai suscităturii Regulament congresual, iar după efectuarea alegerii și după prevederea alesului cu credențional comisarul va subșterne aici protocolul de alegere, într'una cu toate actele electorale, în 24 de oare după încheierea alegerii. — Regulament §. 12.

B) Referitor la alegerea deputaților mireni. Deși modalitatea publicării și a constituirii Sinodului electoral, precum și a votizării, este precizată în §§-ii 27—37 ai suscităturii Regulament congresual, — trimis fiecăruia oficiu parohial pe calea protopopiatului la 15/27 Februarie 1892 Nr. 123 — totuși pentru evitarea necorespundențelor se dispune precum urmează:

1. Se îndatorează preoțimea parohială, ca **Duminică în 12/25 Octomvrie** în toate comunele, unde este preot local, să publice sinod parohial extraordinar pe **Duminică în 19 Octomvrie (1 Noemvrie)** a. c., în care zi apoi în toate acestea comune nesmintit să se facă alegerea deputaților mireni pentru congresul național-bisericesc. Alt termin pentru acestea comune nu se admite.

Preotul conducător al oficiului parohial se îngrijește, ca această publicare să se facă deodată și în

filii, invitând pe alegătorii acelora la alegere în comuna materă; filiile așadar votează în același protocol cu ce din materă. Regul. §. 15 și 27.

În comunele cu mai mulți preoți conducătoru oficiului parohial se îndatorează a comunica tuturo preoților din loc terminul de alegere.

2. În comunele, unde nu este preot local, administratorul comunei respective **Marți**, ziua Cuvioase Paraschive în **14/27 Octomvrie** va publica sinod parohial extraordinar pe **Duminică în 26 Octomvrie (8 Noemvrie)** a. c., când apoi și în acelea comune se va face alegerea deputaților mireni pentru congresul național-bisericesc.

3. Pentru a ușura biroului electoral actul alegerii, se trimite fiecărei parohii câte un exemplar di formularul de Protocol sub B). Lista în copie autentică, provăzută cu clauzula de autenticare și subscris de președintele ordinar și de notarul sinodului, precum și de doi bărbați de încredere designați de sinod, s aclude la protocolul de alegere, iar' lista originală rămâne și mai departe în arhivul parohial. Alegerea se face pe baza listei statorite mai nainte, care neschimbată rămâne pentru anul întreg. Totodată se îndrum președinții și întreg biroul sinodului electoral a fi cu atențiune și a observa strict următoarele și anume:

a) Aclamațiunea nu este permisă, precum nu este permis nici să voteze unul în numele altuia, prezenț sau absent.

b) În protocol să se inducă apriat și corect locul și ziua, ora începerii și a terminării votării.

c) Numele candidaturii, pe care votează alegătorul să se scrie întreg și corect, căci semnele „dto“ și „—“ nu sunt permise, și voturile induse la astfel de semnuri nu se vor considera.

d) votarea să se continue pe cât timp se înșinuă alegătorii îndreptățiți, iar după ce au votizat cu prezență să se mai aștepte 1/2 oră, pentru a se putea prezenta și alți alegători în dreptățiți și, dacă în interval de 1/2 oră nu se mai prezintă nici un alegător se încheie votarea anumindu-se la protocol ora încheierii; apoi după încheierea votării, după sumisarea voturilor, enunțându-se rezultatul, protocolul se subscris de președinte, bărbați de încredere și de notar, iar da bărbații de încredere, sau măcar și numai unul din n'ar ști scrie, numele lor îl poate scrie și notarul, ca această împrejurare trebuie vădită prin aceea, că se spu apriat la protocol: cine a subscris pe cei neștiuți de scrisoare? Fixarea timpului de așteptare (1/2 de oră) numai o singură dată se admite. După subscrierea protocolului pe pagina subscrierilor se prevede cu 2 sigiliu unul al parohiei, altul al președintelui sau al unuia dintre bărbații de încredere.

e) Protocolul astfel încheiat împreună cu copia autentică de pe lista alegătorilor (și la caz de votizare secretă și cu ședulele de votare) să se pună sub cuvertă

cuverta să se sigileze **cu două sigile** șianume : cu sigilul oficiului parohial, și cu sigilul președintelui sau al vre-unui bărbat de încredere ; iar dacă nici unul, nici altul dintre aceștia n'ar avea sigil, să se sigileze **în două locuri cu sigilul oficiului parohial** și astfel sigilat *cu două sigile* și respective în două locuri, și provăzut cu adresa : „Protocolul Sinodului parohial din comuna .....” să se predea unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea, ca pe ziua de 2/15 Noemvrie a. c. la ora 11 înainte de amiază, să-l prezinte comisarului consistorial la locul central al scrutinului. Dacă acest membru ar fi împedecat, este datorința bărbatului de încredere al doilea a îndeplini această predare.

Această predare să se constate în protocolul electoral.

4. La 2/15 Noemvrie a. c., ora 11 înainte de miezăzi, prezentându-se bărbații de încredere ai singuraticelor sinoade parohiale la locul central al cercului anumit în conspectul A) și anume în localitatea designată prin comisarul consistorial, sub președința acestuia se vor constitui în colegiu de scrutiniiu, alegându-și din sânul lor un notar pentru ducerea protocolului și doi bărbați de controlă.

5. Despre actul scrutinării, care trebuie să se continue neîntrerupt și să se termine în aceeași zi, e a se lua protocol, în care să se inducă : *locul, ziua și cercul electoral*, unde s'a ținut scrutiniiu cu espunerea precisă a oarei, la care s'a început ; apoi la **scrutinare se urmează astfel** : comisarul consistorial, în prezența bărbaților de controlă, desfăcând cuvertele fără a vătăma sigilele va lua pe rând toate protocoalele electorale, le va citi cu voce înaltă și va îngriji, ca voturile din acelea protocoale să se inducă în protocolul colegiului de scrutiniiu, după ordinea comunelor, din care se formează cercul electoral. Cuvertele se alătură la protocol.

6. Colegiul de scrutiniiu nu este competent, nici îndreptățit a modifica, a șterge ori a adauge ceva în protocoalele de alegere ale singuraticelor sinoade parohiale, precum nici a examina și a delibera asupra actului de alegere, ci numai a-și face observările la protocolul de scrutiniiu asupra protocoalelor defectuoase și astfel acele protocoale, cari n'ar corăspunde §-lor din Regulamentul sus citat, adecă n'ar fi subscrise și sigilate, cum se recere, ori ar avea alte defecte, precum și cele prezentate mai târziu ori eventual trimise numai cu poșta, nu le va lua în considerațiune, ci simplu le va adnexa la protocol, anumind cauzele, pentru cari nu s'au putut considera.

7. Dacă, după desfacerea și inducerea tuturor protocoalelor de alegere prezentate, se constată, că ar mai fi parohii, dela cari nu s'au prezentat bărbații de încredere cu protocoalele, comisarul consistorial împreună cu colegiul va mai aștepta o **jumătate de oră**, și dacă în acel interval se vor prezenta bărbații de încredere cu

protocoale, le va primi și induce și acestea, iar dacă se va constată, că s'au prezentat protocoalele din toate parohiile, ori că nici după așteptare de o jumătate de oră nu s'au mai prezentat dela comunele restante protocoalele așteptate, se va încheia scrutiniiu, constându-se în protocol *ora încheerii* ; după aceea se vor număra voturile, pe baza protocolului de scrutiniiu, și acel individ, care după computarea tuturor voturilor se va constată, că a întrunit mai multe voturi, se va proclama de deputat ales din partea cercului respectiv, și ca atare se va prevedea cu credențional. La cas însă, când doară doi sau mai mulți vor fi întrunit majoritate în număr egal, între dânșii să decidă soarta, îndată la fața locului. (Regulament §. 39).

8. Protocolul colegiului de scrutiniiu și credenționalul alesului deputat se vor subscrie de comisarul consistorial, de notarul colegiului și de toți ceilalți membrii, adecă de bărbații de încredere ai sinoadelor parohiale ; apoi credenționalul se va preda, ori se va trimite pe cale sigură (pe poșta, recomandat) la mâinile alesului deputat ; iar protocolul colegiului de scrutiniiu, împreună cu toate actele electorale (adecă și *cuvertele* cu *protocoalele* singuraticelor sinoade electorale), comisarul consistorial îl va subșterne Consistorului de aici în termen de 24 de oare cu raport, în care va arăta, că credenționalul l-a transpus alesului deputat, indicând și modul transpunerii. (Regulament §. 41).

9. La caz, când vre-un comisar consistorial preoțesc ori mirean ar fi împedecat, în ori ce mod, de a-și împlini misiunea de comisar : are să facă numai decăt arătare la Consistorul de aici pentru altă dispoziție ; dacă însă până la alegere, respective până la scrutiniiu, nu va fi urmat de aici numirea altui comisar, sau doară împedecarea comisarului numit se va arăta numai chiar în ziua sau sub actul alegerii, respective a scrutinului, în astfel de caz, alegătorii, respective membrii de scrutiniiu sunt autorizați a-și alege un suplent al comisarului consistorial, care apoi va îndeplini toate agende le comisarului. (Regulament §. 10).

10. Toate persoanele, cari iau parte la alegerile de sub întrebare, fie ca președinți, notari, bărbați de încredere, bărbați de controlă, fie ca simpli alegători, se fac vinovați de delict disciplinar și vor fi urmăriți și pedepsiți pe cale disciplinară, dacă ar săvârși vre-o faptă contrară dispozițiunilor în vigoare pentru alegerile de sub întrebare, ar conturbă, ori chiar ar zădărnici alegerea.

Aducând aceștea la cunoștința clerului și poporului nostru, sfătuim pe toți, ca și la eserciarea acestui drept — al alegerii deputaților congresuali, — să fie conduși de sentimente adevărat creștinești, alegând de deputați congresuali numai bărbați devotați cauzelor noastre bisericesti, bărbați zeloși și apți de a concurge cu sfatul și înțelepciunea lor la regularea, consolidarea și înaintarea afacerilor bisericești noastre naționale.

A)

Conspectul

comisarilor consistoriali la actul alegerii deputaților pentru congresul național-bisericesc, pe periodul 1 Octomvrie 1908—1 Octomvrie 1911.

Nr. curent	Numirea cercului	N-rul comunelor	Pentru mireni		Pentru preoți	
			Locul scrutinului	Comisar consistorial	Locul alegerii	Comisar consistorial
I	Arad	16	Arad	<i>Dr. Nicolae Oncu</i> adv.	Arad	<i>George Popovici</i> asesor consistorial
II	Radna	37	Radna	<i>Sava Raicu</i> secretar de bancă		
III	Giula	13	Giula	<i>Mihaiu Veliciu</i> adv.	Chișineu	<i>Dr. I. Trailescu</i> ppresb. Chișineu
IV	Chișineu	12	Chișineu	<i>Dr. Cornel Ardelean</i> adv.		
V	Șiria (Világos)	16	Șiria (Világos)	<i>Petru Truția</i> adv.	Pâncota	<i>Ioan Georgia</i> ppresb. Ienopolea
VI	Ienopolea (Boroșineu)	11	Ienopolea	<i>George Feier</i> adv.		
VII	Buteni	43	Buteni	<i>Dr. Aurel Grozda</i> adv.	Iosășel	<i>Cornel Lazar</i> ppresb. Hălmațiu
VIII	Hălmațiu	62	Hălmațiu	<i>Dr. Teodor Papp</i> adv.		
IX	Birchiș	31	Birchiș	<i>Dr. Alex. Marta</i> adv.	Leucușești	<i>Gerasim Sârb</i> ppresb. Belinț
X	Chisetău	20	Chisetău	<i>Dr. George Adam</i> adv.		
XI	Lipova	23	Lipova	<i>Dr. Const. Mișici</i> adv.	Lipova	<i>Procopiu Givulescu</i> ppresb. Radna
XII	Vinga	18	Vinga	<i>Pavel Rotariu</i> adv.		
XIII	Timișoara	24	Timișoara	<i>Emanuil Ungurean</i> adv.	Timișoara	<i>Dr. Traian Putici</i> ppresb. Timișoara
XIV	B.-Comloș	16	B.-Comloș	<i>Nestor Oprean</i> adv.		

Dat în Arad, din ședința Constitorului plenar, ținută la 25 Sept. (8 Oct.) 1908.

Joan J. Papp m. p.,
Episcop.

Congresul de educație morală.

Oameni învățați, iubitori de oameni și doritori de de a sluji omenirii întregi, înaintării și fericirii oamenilor; doritori de a pregăti o soartă mai bună în lumea aceasta, urmașilor noștri pământeni: s'au întrunit, din largul pământului, din deosebite țări și din diferite neamuri, s'au întrunit Sâmbătă la 25 Septembrie a. e., în congres, la Londra și în gânduri bune. S'au întrunit, ca împreună chibzuind, fiecare cu cunoștințele sale câștigate, în împrejurări deosebite, și despre oameni și de țări și luminându-se unii pe alții, să dea omenirii busola pentru îndreptarea și fericirea ei.

Cu toate deosebirile de judecăți și cunoștințe felurite, acești învățați sunt una, în dragostea pentru omenire și în idealul lor de a face bine.

Gândul lor a tuturor este să dea o soluțiune, să dea răspuns întrebării: ce est de făcut, *pentru progresul tinerimii în morală*, căci dela aceasta atârână viitorul economie social și viața publică a omenirii întregi.

Problemele puse la ordinea zilei, pentru desbatere specială sunt următoarele:

Formarea caracterului, și —

Problema educațiunii morale în școli.

La discuții iau parte educatori din Anglia, Franța, Belgia, Spania, Germania, Italia, Rusia, Japonia și America, tot atâtea somități intelectuale și suflete alese.

*

Desbaterile congresului acestuia, unic până acum s'au început sub prezidenția lui *M. E. Sadler* de neam englez.

Președintele salutând pe oaspeți, arată bazele pe cari să se facă concentrarea și desfășurarea ideilor învățaților idealști.

Cum s'ar putea produce în școala elementară formarea caracterelor? Cum avem să pregătim pe învățător? În ce chip am putea să prevedem tinerimea cu sprijinul conducerii morale, în mijlocul furtunii vieții moderne?

Răspuns la aceste întrebări, caută oratorul în analiza factorilor, cari constituiesc viața în asociere (societatea), și grupările sociale. El susține, că țara care vrea educațiune dădătoare de inspirații și pepiniere de caractere, nu-și va alege dascăli cu examene numai despre inteligență și studii, ei va pune mai mare temelie pe clădirea morală a aceluia, care are destoinicia ori instinctul de a conduce pe alții, cu jertfirea de sine. Dar afară de sugestiunea directă sau individuală, e trebuință de experiență îndelungată la educatori și nevoie de educațiune morală directă și intuitivă, în lucrarea lor.

Sadler crede, că congresul prezent trebuie să-și îndrepteze atențiunea mai ales asupra următoarelor probleme: Nu există educație, fără o religiune oare care; să se folosească viața comună din școală, pentru formarea caracterelor; dascălii să fie mai bine pregătiți decât sunt astăzi, pentru a conduce pe tineri și pentru a-i face să-și câștige credința într'un ideal moral; și să se dea tinerimii mai mult sprijin pentru a fi călăuzită în anii adolescenței.

Feix Adler, profesor universitar din Newyork, vorbind despre educația morală, cu un avânt oratoric de-o înălțime ne'ntrecută, susține, că raportul dintre învățător și elevi trebuie să se schimbe, din ceea-ce este astăzi; ca să poată da educație morală, învățătorul trebuie să fie model de morală. Principiul moral rămână același, viața toată, dar aplicarea lui se schimbă. Intocmirea unui plan de educație morală pentru toate

perioadele vieții e de neapărată trebuință, pentru a putea deslegă problema educațiunii tinerimii. Lucrul este greu de făcut; dar nu trebuie să întrevină statul care toate le mechanizează și le reduce la formalism, ci învățători cu chemare să facă acel plan de muncă.

Vilhelm Foerster profesor de astronomie din Berlin, filosof naturalist, susține, cu oprismism, că energetica și armonia nu numai vor regulă, ci vor și perfecționă moravurile.

Boutroux, filosof francez, susține, că educația morală trebuie să se despartă de religiune și de metafizică

Ședința primă se sfârșește cu aceste discuții și unele binecuvântări. A doua ședință a congresului s'a ținut în aceeași zi, după amiază.

*

Chestiunea la ordinea zilei este: *morală în pensionatele cu internat.*

Părintele *Gray* din Bratfield spune că la pensionate părinții plătesc numai pentru stomacul copiilor. Alt rău al acelor institute mai este, că școlarii fiind opt luni de zile izolați de mamele și surorile lor, încep sub acel regim uniform, să devină, să alcătuiască un timp uniform, nimicindu-se personalitatea.

Dar dacă aceste sunt părțile slabe, părțile bune sunt: stăpânirea asupra sa, care aduce cu sine și stăpânirea asupra altora — caracter englez! — și desvoltă însoțirea și în consecința patriotismului.

Starețul *Gasquet* susține, că slujba bisericească și rugăciunile, la timpul lor, crează o atmosferă care produce efect bun moral asupra tineretului.

Trecând la școalele elementare, *N. A. Nicholls* e de părere că școalele ideale elementare ar trebui să dea idei corecte în privința purtării în viață, dar acest lucru nu se poate ajunge, decât prin școalele „comune“.

Cea mai mare cerință a școalelor noastre elementare — ne spune oratorul — e mai multă libertate pentru învățători și pentru școlari. Ordinea și disciplina sunt lucruri bune, dar să nu se dea în paguba individualității. Trebuie să se sălășluiască între învățător și copii încrederea și prietenia, iar exemplele învățătorului fac mai mult decât povețele.

Timpul pierdut cu cronologia Testamentului vechiu s'ar putea întrebuiță bine pentru morală; iar lecțiile de istorie să cultive patriotismul și prietenia internațională.

Trebuie un plan întreg de instrucție morală — susține delegatul rus *Kywalewski* — ca adaos pe lângă învățământul religios. Iar profesosul *Fr. Peabody*, american, susține că educația nespiritualizată și religia neinteligentă sunt de-o potrivă vinovate, pentru materializarea și vulgarizarea unei părți însemnate a vieții din America.

O chestiune foarte interesantă au discutat în ședința aceasta a dona *John Russel*, Părintele *Grant*, *Mis Isabel Cleghorn* și *Tee* (Kopenhaga) anume, despre școala mixtă (de băieți și fete).

Școala trebuie să fie o pregătire pentru viață, cu toate întâlnirile între dâșii, căci fiecare sex ar câștiga dela celalalt. *Russel* vede un puternic aliat în creșterea în școală comună. Pentru frica de primejdia secșuală e leac rehabilitarea și libertatea secșului. Ar fi mai buni și băieții și moralitatea, pe urma școalelor mixte, zice *Grant*. Tovărășia cu fetele la muncă, împiedcă inclinările romantice, nesănătoase, crede *Tree*. Dar cu mult spirit le răspunde *Mis Isabel Cleghorn*, că nu avem a face cu copii ideali, ci așa, cum se află în lume aeeva, de fapt. S'a zis că fetele bune vor îndreptă pe băieții cei răi și băieții buni vor în-

dreptă pe fetele rele. Ea știe că se petrece tocmai din potrivă. Și în urmă, pentru fetele din case mai sărace influența delicată, înălțătoare și umanizatoare a unei învățătoare bune e adeseori cel mai bun lucru în viață. Nu poate un bărbat — la profesor la adolescente — să priceapă nădejile, frica, dorințele și micile deșertăciuni din sufletul unei fete, care se apropie de pubertate.

În școlile japoneze izvoarele moralității sunt credința către împărat și iubirea de țară. Acesta e codul lor de morală, care nu alterează exercițiul liber al religiei lor.

*

În ziua a doua discuția e mai aprinsă.

Feorster și *Boutrox* susțin independența moralei.

Wagner și *Cohen* pretind întoarcerea la evanghelie.

Buisson, francezul, e individualist și cere socializarea moralei.

S'a mai vorbit despre pedeapsă și răsplătă (*Bayet-Paris*, *Münch-Berlin*). *Wolgast* din Hamburg a vorbit despre literatura pentru tinerime; *Alice Woods* despre cultura literară, *Beanvisage* (Lyon) despre științele naturale, și va mai dură șirul desbaterilor vre-o două zile.

*

Pe noi ne-au interesat mai mult discuțiile despre morală și credință, cari cu drept cuvânt au cel mai mare rol pentru viața omenească. De-aceea am și zăbovit mai mult asupra luminii ce caută să reverse oameni aleși, asupra acestor mari principii, în toată libertatea.

Sfințirea bisericii din Tulcea.

Credincioșii noștri din parohia Tulca, tractul Tinței, au avut Dumineca trecută, în 28 Septem. o zi de frumoasă sărbătoare. Atunci li-s'a împlinit dorul stăruitor, de a avea în mijlocul lor pe P. S. Sa Domnul Episcop diecezan, spre a-le sfinți biserica reparată în timpul din urmă și spre a fi întăriți în alipirea către credința și biserica strămoșască.

P. S. Sa, însoțit de referentul școlar Dr. G. Ciuhandu, a plecat spre acest scop dela rezidența Sa încă în ziua premergătoare. Pe drum li-s'a asociat protopopul tractului, dl Nicolae Roxin, iar la ultima stațiune de tren spre Tulca, la Salonta a fost întâmpinat de Magnific. Sa Dl vicariu al Orazi, arhimandritul Vasilie Mangra, în fruntea unui frumos număr de preoți și de credincioși din împrejurime.

La marginea hotarului Tulcei, P. S. Sa a fost întâmpinat, cu cuvinte călduroase, în numele credincioșilor din parohie, din partea preotului Nestor Blaga, în fruntea unui frumos număr de credincioși, și a tinerimei constituite în banderiu.

După sosirea în comună și după adăpostirea la casa părintelui Blaga, la oarele 6 sara s'a ținut serviciul priveghierii, prin Magn. Sa dl vicariu V. Mangra, protopopii Toma Pacala și Nic. Roxin și prin diaconul Dr. G. Ciuhandu.

Sub durata serviciului divin P. S. Sa a mișcat pe credincioșii adunați la sf. biserică.

Ziua următoare, Duminecă, la oarele 8^{3/4} P. S. Sa a fost condus cu litie la sf. biserică din partea clerului și a poporului, — apoi la ora 9 s'a început s. liturgie, la care a pontificat P. S. Sa, asistat de Magn. Sa dl vicar V. Mangra, protopopii T. Pacala, N. Roxin și Ioan Georgia (Ienopolea), prezviterii Adrian P. Deseanu (Jaca), George Papp (Oradea-mare), Nestor Porumb (Tulca), Ioan Teorian (Mădăras), George Blaga (Homorog), Marțian Andru (Gepiș), Aurel Roxin (Coașd), G. Dudulescu (Miersig), Simion Bulcu (Șomușcheș) și diaconul G. Ciuhandu.

Sub durata liturgiei, prezviterul Adrian P. Deseanu din Jaca, ales de protopop al tractului Vașcou, a fost hirotosit întru protoprezviter al aceluia tract.

Răspunsurile liturgice le-a executat corul »Hilariei« din Oradea-mare, condus de învățătorul Nicolae Firu.

La sfârșitul s. liturgii P. S. Sa Dl Episcop a ținut o cuvântare frumoasă, în care, pe lângă talmăcirea însemnătății zilei, a împărtășit înțelepte sfaturi despre iubirea de aproapele și despre felul cum credincioșii noștri, să ajungă a-și realiza fericirea pământească și cerească.

După terminarea sf. liturgii deodată cu împărțirea anaforei și a sărutării sfintei cruci, P. S. Sa a stropit pe credincioși cu apă sfințită, — iar P. C. Sa vicarul V. Mangra, asistat de preoțime, a săvârșit un parastas pentru cei adormiți în Domnul.

De observat este și aceea, că săvârșirea sfințirii bisericii din Tulca a fost un prilej de bucurie, nu numai pentru parohienii de acolo, ci și pentru credincioșii din împrejurimi, țărani cât și inteligență, cari au ținut de cuviință a participa la bucuria zilei, umplând până la îndeșuire biserica și de astfel destul de spațioasă.

Ieșiți din sf. biserică, P. S. Sa, după ce a primit afectuoasele reverințe ale comitetului par., din Tulca și ale reprezentanților parohiei vecine Tinca, a făcut vizită preotului local Nestor Porumb și notarului comunal, iar inteligența, rând pe rând, s'a adunat la casa ospitalieră a preotului Eutimiu Blaga, unde era găzduit P. S. Sa. De aici a trecut apoi la ora 2 p. m., la școala de peste drum, unde s'a servit un banchet pentru mai mult de 50 persoane.

Aici, la friptură, P. S. Sa a tostat pentru Maj. Sa Împăratul-Rege, mai apoi pentru inteligența română reprezentantă într'un număr frumos atât la sfințire cât și la banchet. A mai tostat vicarul V. Mangra pentru P. S. Sa, iar mai apoi pentru proprietarul Rozvan din Salonta, un descendent al familiei cu acelaș nume, care a fost pe vremuri stâlpul ortodoxiei în acele părți.

A mai tostat avocatul din Oradea-mare dr. Aurel Lazar, protopopul N. Roxin, preoții George

Blaga, Nestor Porumb ș. a.. pentru Magn. Sa dl vicar V. Mangra, pentru protopopul locului Nic. Roxin, pentru preoțime și învățătorime și pentru damele de față.

La masă a domnit bună dispoziție peste tot, dar mai ales după ce corul »Hilariei« a delectat pe cei prezenți cu cântece românești.

La 4^{1/4} P. S. Sa a rădicat masa și întorcându-se la casa preotului E. Blaga, s'a gătit de drum, fiind însoțit de mai mulți protopopi și preoți precum și de un număr de inteligenți până la gara din Salonta, de unde s'a întors apoi pe sară acasă, la rezidența Sa.

Mercantilismul la preoți.

II.

Le-am înșirat aceste câteva cazuri, cași specimenne că preoțimea noastră se comercializează, și le-am semnalat toate cu gândul, ca mărturisindu-ne greșelile, să căutăm scoaterea lor dintre indeletnicirile noastre zilnice.

Nu ar fi fost necesară poate preocuparea noastră cu chestiuni de felul acesta, dar zi cu zi ni se aruncă tot mai mult învinuirea, că preoțimea întreprinde negoțuri și săvârșește lucruri cari nu aparțin activității pastorale. Și mercenările ce le fac preoții, poate nu le-ar trece obștea în rândul ocupațiilor neiertate dacă mercantilismul ce-l săvârșesc dâșii nu ar păgubi interesele parohiale, dar foarte firesc lucru, că dacă vr'un credincios ajungându-i-se morbul îl răpune moartea în câteva zile, și în absența preotului, respectivul moare neîmpărtășit, ori dacă vr'un prunc nu poate fi botezat, căci păstorul sufletește e dus în afaceri de câștig și astfel nou născutul moare fără ca acela să fie trecut în rândul membrilor biserici lui Hristos, — aceste jigniri de caracter sufletește aduc multă supărare celor interesați și vorbă multă de clacă în jurul preotului.

În folosul real și moral al preoțimei ar fi deci ca să se facă selecțiune între preocupările private cari produc stări binetăcătoare în parohie și jur și între cele cari displac credincioșilor temându-se de multeori de concurență. Pentru a ilustra cu un exemplu acest soi de neplăceri, voiu aminti împrejurarea supărătoare, că preotul având mai mult credit, mai apoi fiind mai disponibil de bani, toate moșiile ajunse de vândut și le câștigă pentru sine ani de rând în parohie, prin ce mulți își permit învinuirea, »că nu poți cumpăra nici o palmă de pământ de popa«.

Preoțimea de câțiva ani încoaci, mai ales de când mișcările socialiste au agitat masele

contra celor ce nu »lucră«, pretutindenea este socotită cași o tagmă de oameni cari cu cea mai puțină sudoare câștigă pâinea de toate zilele. În virtutea acestor presupuneri, preoții sunt vrășmășiți; parte din motivul invidiei, parte din împrejurarea că nu sprijinesc curente noi de idei, zămislite în pripă și vestejite în curând.

În fața acestor învinuiri și pentru ura tocită ce-o manifestă laicii față de corpul preoțesc singurele arme sunt: viața puritană și zelul apostolesc. Toată activitatea adecă să-și întocmiască preotul astfel, ca să nu vină în conflict cu percepțele ce are a le vesti și acest lucru nu-i imposibil, cum doară vr'un frate 'n Hristos ar fi bucuros a crede. Mercantilismul, vânarea prilejului cu dobândă — firește încă cade afară de activitatea preoțească.

Înainte de a termina, aflu necesar a semnală, că mercantilismul la preoți pe lângă supărări între credincioși mai produce primejdii și din punct de vedere național. Cel-ce se negustorește adecă, e drept că eventual pune gologani frumoși la chimir, dar se primejduște pe sine, căci indeletnicindu-se cu comerțul își comercializează și sentimentele prin ce se pierde adeseori între oameni cu convingeri străine de neamul său.

Să ne facem deci isvoare de venit, dar nu de fel și pe căi incompatibile cu poziția ce-o ținem. Afirmarea noastră în viața socială și privată, să o săvârșim prin sentimente curate, prin promovarea capitalului moral și material al comunității ce-o conducem, căci numai astfel ni s'a potrivește complet, frumosul atributul de — »apostol«.

F. Oșorheiu, 1908.

Petru Popa,
paroh.

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

traduse de

Ican Ardelean învățător.

Cartea I.

— Urmare. —

Iată din aceste cauze nu mi trebuie alt elev, decât sănătos și musculos; aceste sunt principiile mele relative la educațiune. Nu voesc a documentă îndelungat că intrucât desvoltă lucrul cu mâna și gimnastica puterea de viață și sănătatea, pentru că așa cred, în aceasta nimeni nu e dubios. Cele mai adânci bătrâ-

nețe excepțional le ajung acei bărbați, cari s'au mișcat, obosit și lucrat mai mult.*)

Chiar așa de puțin voi specifică acele mijloace ale gândirei mele, pe cari din acest punct de vedere voesc a le întrebuița. Le va putea constata, că aceste părți sunt astfel de părți întregitoare metodului meu, că cunoașterea aceloră vor face superfluă orice explicație.

Cu viața omului se încep și lipsele lui. Noul născut are lipsă de doică. Dacă însăși mama îl laptează, cu atât e mai bine, numai trebuie dat câteva îndrumări relative la aceea, pentru că și lăptarea mamei se paralizază prin aceea, că așa educatorul rămâne cam depărțitor de elevul său. Se poate presupune însă, ca de o parte e interesul copilului, de altă parte aprecierea aceluia, cui ș'a incredințat cea mai mare comoara a sa, vor face-o să fie mai duplicabilă față de povețele educatorului. Și la ce odată se prinde mama, aceea o și îndeplinește. Dar dacă totuși trebuie să aplicăm doică, cel puțin să alegem bună.

Un rău e la oamenii bogați acela, că în toate și totdeauna sunt înșelați. Din aceasta cauză nu e mirare, dacă au informațiuni rele despre semenii lor. Ei, pe cari îi strică avuția simțesc mai întâiu ca o răzbunare adevărată — puterea bunului. Tot ce le faci, e rău făcut, excepționând aceea, ce ei însuși fac; dar mai nu fac nimic. Dacă d. e. le trebuie o îngrijitoare de copii merg la medicul de naștere, acela însă pe aceea o află mai mulți bani. Așadară eu nu mă voi duce la medicul respectiv să caut doică pentru Emil, ci voi căuta după una. Se poate, că în aceasta cauză nu voi executa o oratorie așa intențivă ca unii șarlatani, dar la tot cazul voi purcede cu mai multă cunoștință și nizuința mea mă va seduce mai puțin, ca lingușirile lor.

Alegerea aceasta nu e ceva secret mare: cunoscute fiind toate afacerile ei; numai aceea nu știu, oare nu e recomandabil a fi cu privire și la timpul laptelui, precum și la calitatea aceluia. Adecă laptele crud e așa, că descompunând în intestinele copilului materia sulfuroasă, servește ca medicină. Mai târziu laptele va deveni mai gros și totodată mai nutritiv de ce copilul desvoltător are și lipsă. La tot cazul nu e fără nici un scop aceea, că laptele unor femeiuște de diferite

lată un exemplu, pe care l'am împrumutat din opuri engleze. Fiind în strânsă legătură cu subiectul meu, nu mă pot răbdă, să nu-l citez aici: „Un econom cu numele Oneil Patricius, care s'a născut în 1647, în 1760 s'a căsătorit a șaptea oară. Servind la miliție la pedestrași și la alte corpuri de armată sub Carol al II-lea în etate de 17 ani până în anul 1740, când a fost eliberat. Sub regele Vilhelmin și principele Marlborough a luat parte în toate rezbelele. Acest om nici când n'a băut altceva, decât bere și s'a nutrit cu mâncare de plante; carne a mâncat numai la sărbători mari. Numai dacă nu-l împedeca datorințele lui, se culca odată cu soarele, de asemenea se scula deodată cu răsărirea aceluia. De prezent e de 113 ani, e pe deplin sănătos, aude bine umblă fără baston.

șpeții să îngrășe în aceea proporțiune, în care se desvoltă fătul și devine mai în vârstă.

Copilului nou născut îi corespunde o femeie nu de mult înbolnăvită de naștere. Aceasta însă e greu, dar îndată-ce ne abatem dela calea naturii, fie în oriși-ce, numai cu greu o putem corege aceea. Unicul mod acomodat e acela, că o facem rău, și decomun așa și fac.

CRONICA.

Examen de ecalificațiune preotească. Joi și Vineri sau ținut examenele de ecalificațiune preotească la Conzistorul nostru diecezan. Sau prezentat 12 candidați, cari toți au prestat examenul și după categoria pregătirilor sau ecalificat pentru parohii de clasa I: Cornel Popescu, Nicolae Codrean, Romul Muntean, Petru Fleșeriu și Patricie Țucra; de clasa II Paul Jurma; de clasa a III-a: Dimitrie Luțai, Dimitrie Lupea, Terențiu Găvrila, Cornel Tempelean și George Boțoc.

Caz de moarte. Vineri a trecut la cele eterne tinerul de bună speranță Eremie Băran, elev de c. IV pedagogie în Nereu, unde s'a rentors bolnav imediat după înscrierea sa pe c. IV ped. Fie-i memoria binecuvântată.

Sfintire de biserică. Duminecă în 11 Oct. a. c, s'a redat destinațiunei sale biserică renovată din Căpâlna. oficiindu-se actul sfintirei prin protopopul P. Serb, cu asistența preoților: Z. Moga din Rohani cu capelanul său I. Cozma din Cărășău, G. Vereș din St. Miclăuș și A. Pop din loc. Tot aceștia au celebrat și sfânta liturgie cântând răspunsurile liturgice învățătorul Dagău cu cântăreții din Rohani. La priceasnă protopopul Serb a rostit o predică ocazională explicând originea bisericeii și însemnătatea ei dând poporului sfaturi pentru viața socială și îndemnându-l la cercetarea bisericeii, ne uitându-se nici de jertfe pentru ea și pentru ficia ei școala. Predica a fost cu interes ascultată și bine primită. După slujba bisericească s'a dat prânz comun la casa preotului local rostindu-se și toaste și anume: protopopul Serb a toastat pentru P. S. Sa dl. Episcop Ioan I. Papp; capelanul Z. Moga pentru sănătatea P. C. Sale dlui V. Mangra vicar episcopesc; I. Cozma pentru preotul local A. Papp. și G. Veress pentru protopopul tractual, urându-i să poată sfinți încă multe biserici. După luarea mesei ppopul s'a dus la Suplac, pentru încercarea de ai salva școala închisă fiind pe baza unor motive din noua lege școlară.

O inițiativă laudabilă. Colonia românească din Budapesta a hotărit să dea suma de 1000 de cor., donațiunea mai multora, drept remunerațiune de câte 40 cor. pentru 25 învățători din 25 comune, cari vor deschide în iarna aceasta cursuri pentru a învăța pe analfabeții de peste 24 ani scrisul și cetitul. Suma aceasta a fost depusă la redacția „Luptei.“

Cât radium posedă omenirea. După evaluațiunea unei reviste străine s'ar află în lume mai puțin decât un gram de radium, repartizat astfel: Th. Edison, profesorul d'Arsonval, W. Crookes, W. Ramsay câte 20 miligrame, D-na Curie 15, Becquerel și Bordas câte 10 și alți câțiva savanți la un loc 20 miligrame. Astfel radiul este corpul cel mai rar pentru omenire.

Toxicitatea tutunului. S'au făcut experiențe de cătră un învățat francez, pentru a determina dozele de tutun, variind după bogăția lor în nicotină, care

sunt toxice pentru un animal oarecare. Experințele s'au făcut cu epure prin injecțiuni intra-vânoase de macerațiune apoasă de tutun. Rezultatele au fost că pentru a ucide un epure, a fost de ajuns 1 gram de tutun caporal ordinar pentru fiecare kilogram de carne. În urmă s'a stabilit că chiar și tutunul denicotinizat tot e vătămător, bine înțeles că într'un grad mai mic.

Din amănuntele vieții. Germanii și Chinezii sunt ceice folosesc mai mulți ochelarii. De Germanii nu ne mirăm, căci cetitul mult strică ochii, dar Chinezii...? Întrucât a satisfăcut generația omenimei din veacul al XIX poruncei a X ne dovedește cifra de 14 milioane de oameni perțiți în războaie

Rectificare. Pe pagina 6. din Nr. 39 al acestei reviste, apărut în 28 Sept. a. e. la „O reflexiune“ s'au strecurat erori de tipar, cari alterează sensul și fac neînțeles pasagiul, ce se începe în ordul 17. computat de sus în jos, care rectifică astfel: „Ar fi mirare însă și păcat, dacă această credință s'ar lăți prin organul nostru diecezan „Biserica și Școala,“ în care înainte cu un an, anume: în Nr. 25. din 1907. s'a publicat recenziunea adusă asupra manualului subscrișului „Istoriei Biblice“ etc; iar mai la vale în loc de „sistumul“ e a-se ceti „sistemul.“

Concurs. „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, conform deciziei adunării generale din Șimleu, dă un premiu de K 100, pentru cel mai bun Abecedar pentru analfabeți. Condițiile concursului sunt următoarele: 1. Manuscrisele se vor înainta până la 1 Aprilie 1909 comitetului central al Asociațiunii în Sibiiu (Șr. Morii Nr. 6). 2. Manuscrisele vor fi scrise numai pe o față a hârtiei și vor fi însoțite de un plic închis cu numele autorului, iar pe plic motto din fruntea manuscrisului. 3. Manuscrisele intrate se vor censura prin secția școlară a Asociațiunii, care va recomanda comitetului central pe cel mai bun Abecedar spre al premiă și tipări în Biblioteca poporală a Asociațiunii. 4. Autorul Abecedarului premiat va primi și onorarul de K 40 de coală de tipar, conform deciziei comitetului central Nr 45 din 1907. Manuscrisele nepremiate se vor înapoia autorilor. Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 22 August 1908. Președinte: Iosif Sterca Șuluțu Oct. C. Tăslăuanu Secretar.

Cronică bibliografică.

„Liturgia pentru 3 voci“ de copii sau de bărbați publicată de subscrișul în a. 1902 s'a dovedit de bună pentru învățătorii noștri la formarea de coruri bis-ricesti atât din copii de școală cât și din adulți. Deoarece ediția primă s'a epuizat deja de aproape un an, iar de altă parte liturgia mi se cere de cătră mai mulți dintre d-nii învățători — m'am hotărit a tipări o nouă ediție, însă numai în cazul când, sub formă de abonament, voi putea să-mi asigurerez cel puțin în parte cheltuielile de tipar. De aceea îmi iau voie a mă adresa la D. V. cu rugarea ca — întru cât nu ați avea deja liturgia amintită și vă poate fi de folos — să binevoiți a comanda cel puțin un exemplar. Prețul unui exemplar în abonament (în legătură de lux) este 2 cor. (astfel cel puțin 3 cor.) La comanda de cel puțin 10 ex. dau un rabat de 20%. Banii trebuie trimiși anticipativ la adresa subscrișului. Abonații primesc examparele comandate imediat după apariție (franco sub bandă.) Cu distincă stimă Sibiiu, 7/20 Septembrie 1908. T. Popovici, prof. de muzică la seminarul „Andreian.“

A apărut „Luceafărul“ Nr. 19 cu următorul Sumar: Oct. Goga. Prima lux (poezie). Al. Ciura. Aduceri aminte. Demetru Marcu. Cântec (poezie) Oct. de Cozmuța. Scrisori din Paris: Saloanele. Oct. Goga Răsună toaca (poezie). Mih. Lungianu. La răvășit. Victor Eftimiu. Într'un târziu de toamnă (poezie). O. A. - Tăslăuanu. Synnöve Solbakken de Björnsterne Björnson (trad). Cronică: O scrisoare a dlui Dr. Urban Jarnick. Cursuri de vară. Jubileul orașului Cernăuți. Știri. — Poșta Administrației. Ilustrațiuni: Sculptorul A. Rodin. Rodin: Diderot, Cugetătorul, Bustul lui Victor Hugo. Brâncuș: Portret de bărbat. Poitevin: Cheul Luvrului din Paris. Brâncuș: Studiu, Supliciu, Bourdelle: Bustul pictorului: Jean-Dominique Ingres.

A apărut Nr. 364 din „Biblioteca pentru toți“ cuprinzând *Sonata Kreutzer* de Tolstoi. Un volum de 140 pagini 30 bani. Una din cele mai puternice și renumite scrieri ale marelui scriitor rus Tolstoi. De vânzare la toate librăriile din țară Catalogul complet al acestei „Bibliotecii pentru toți“ a se cere Librăriei editoare Leon Alcalay, la București.

„Gramatica română.“ Ediția II. de N. Bogdan a fost aprobată de ministrul de culte și instrucțiune publică cu data de 21 Sept. 1908 Nr. 95541.

„Bibliotecă pedagogică.“ În luna lui Decembrie va apare numărul I din biblioteca aceasta în Caransebeș cu scop de a populariza produsele științei pedagogice.

Prețul unui număr va fi 60 bani (30 cr.)

Direcțiunea generală a teatrelor din România a convenit cu institutul de editură „Minerva“, să scoată o bibliotecă a Teatrului, în care să se editeze toate piesele ce se vor reprezenta în cursul stagiunii anului acestuia, se vor tipări toate piesele traduse și originale. Traducerile după cum să știe sunt făcute după textele originale de cei mai de seamă literați români. — Printre cele dintâi numere ce vor apare vor fi: „Viața e un vis“ a lui Calderon dela Borca tradusă de d. O. Densușianu; „Ultimul Vlăstar“ de d. N. Pandelea; „Un faliment“ de Björnson, tradusă de B. Hétrat; „Mărul“ de Zaharie Bărsan etc.

O frumoasă intenție a Ligei culturale. Comitetul central al Ligei culturale a hotărit să publice în limba germană o broșură asupra României și a provinciilor locuite de români.

Totodată a hotărit că din șase în șase luni să publice în limba germană și franceză un memorial asupra situației Românilor de peste hotarele României.

„Familia Română“ revistă ilustrată apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Modei, ghicitori.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

Poșta Redacției.

V. Simiganoschi. Am așteptat și continuarea de aceea am întârziat cu publicarea. În numărul viitor începem publicația, dar ne rugăm de continuare. Primiți asigurarea distincțiilor conșiderațiuni ce vi le păstrăm.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroh. în parohia de ct. II Bucea, tractul popesc al Peștesului, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele: 1. Dela 75 num. de case, câte (1) una vică cucuruz sfărmat. 2. Folosirea cimiterului bisericeii. și a unui pământ de sub Nr. catastral 747, lângă cimiter, cu un venit de 16 cor. 3. Stolele circa 80 cor. De locuință se va îngriji alesul. 4. Întregirea dotațiunii dela stat, după evalueația alesului — Catihizarea în școală cu elevii de religiunea noastră, are s'o facă alesul fără nici o remunerație dela biserică ori dieceză.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și înainteze petițiile ajustate conform dispozițiilor statutare și regulamentare în vigoare, adresate comitetului parohial din Bucea, subscrisului, în terminul concursual cu stricta observare a §-lui 20 din pomenitul Regulament; având dâșii a-se prezentă în sfânta biserică din Bucea, pentru a-și arată dexteritatea în cântare tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu*, protoprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de *cl II Brusturi*, tractul ppopesc al Peștesului, se publică concurs cu termin *de 30 zile* dela prima publicare în „Biserica și Școala.“

Emolumente: Pentru înmormântare mare dela 6—14 cor. 2. Dela înmormântare mică 2 cor. 3. Dela botez —80 fil. 4. Casă parohială cu grădină și supraedificate 70 cor. 5. Usufructul alor 14 jughere pământ parohial: 280 cor. 6. Birul preoțesc dela 110 numere $\frac{1}{2}$ v. bucate 136 cor. 7. 30 zile întregi lucru cu plugul 12C cor. 8. 60 zile întregi cu mâna 48 cor. 9. Stolele usuate 200 cor. 10. Întregirea dotației dela stat, conform evalueației alesului — Darea erarială va solvi-o alesul. Se notează, că în școală ort. română din loc, alesul va prevedea catehizările, fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt poștiți, ca petițiile lor ajustate conform rezerînțelor statutare și regulamentare în vigoare, să le înainteze subscrisului în terminul concursual, adresate comitetului parohial din Brusturi, având dâșii a se prezentă în sfânta biserică de acolo, cu observarea strictă a §-lui 20 din Regulamentul pomenit, spre ași arată dexteritatea în cântare tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. II Călătea*, protoprezbiteratul Peștesului, se publică concurs, cu termin *de 30 zile* dela prima publicare.

Emolumente: 1. 20 jughere pământ estravilan, arător și fânaș; 2. Casă parohială cu supraedificate și intravilan parohial de jughere. 3. Dela 120 numere de case, dela fiecare câte-o vică cucuruz și o zi de lucru. 4. Ștolele uzuate până la 100 cor. 5. Întregirea dotației dela stat conform evalueației alesului.

Se observă, că alesul va prevedea catehizările la școala ort. rom. din loc.

Doritorii de-a ocupa aceasta parohie, petițiile lor ajustate conform prescrișelor statutare și regulamentare în vigoare, să le înainteze subscrisului, adresate com. par., din Călătea, având dâșii a se prezentă în s. biserică din loc, pentru a și arată dexteritatea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

n conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. III din Cornițel*, tractul Peștesului, se publică concurs cu termin *de 30 zile* dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: 1. Casă parohială cu 3 chilii, culină, grădină 40 cor. 2. Folosirea cimiterului 14 cor. 3. 9 și jumătate jughere catastrale pământ, parte arător. parte fânaș și pășune 100 cor. 4. Bir preoțesc dela 60 nre de case, tot câte-o vică cucuruz sfărmat à 2 cor. de tot 120 cor. 5. Ștole uzuate 60 cor. 6. Pășunarea alor 10 vite în pădurea comunală 20 cor. 7. Din fondul „Venter“ pentru pomenire 8 cor. 8. 20 cară de lemne de foc, să și-le aducă liber. 9. Întregirea dotației dela stat, conform evalueației alesului. Se observă. că alesul va prevedea catihizarea la școala ort. rom. din loc.

Cei-ce doresc a ocupa parohia aceasta să-și înainteze petițiile adresate com. par., din Cornițel, subscrisului conform dispozițiilor Statutului Organic și al Regulametului pentru parohii, până la terminul de sus, având a se prezentă în s. biserică din Cornițel, pentru a-și dovedi aptitudinile în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. III din Peștere*, tractul Peștesului, se publică concurs cu termin *de 30 zile* dela prima publicare în organul oficios.

Emolumente: 1. Dela 100 numere de case câte una vică cucuruz sfărmat à 2 cor. 2. Dela 100 nre case câte 80 fil., ori o zi de lucru. 3. Pământ arător cam 5 jugh. 120 cor. 4. Un intravilan lângă biserică 30 cor. 5. Un cimiter mare 50 cor. 6. Ștole uzuate 30 cor. 7. Întregirea dotației dela stat, conform evalueației alesului.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie să-și înainteze petițiile lor, adresate com. par., din Peștere, subscrisului, conform dispozițiilor Statutului Organic și al Regulamentului pentru parohii, până la terminul de sus, având a se prezentă în s. biserică din Peștere, pentru a-și arată priceperea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter

—□—

1—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III* din *Stracoș* protoprezbiteratul Orăzii mari cu termin *de 30 de zile* dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială. 2. Folosirea alor 5 jugh. catastrale de pământ. 3. Stolele îndatinat și anume: dela botez 40 fileri, dela înmormântare mică 2 cor., dela înmormântare peste 7 ani, dela cei mai săraci 6 coroane, dela cei mijlocii 8 cor. și dela cei mai avuți 10 cor. 4. Dela cununii 4 cor. 5. Dela 75 numere de case câte 1 vică de cucuruz sfărmat à 2 cor. Întregirea dela stat pentru preoții fără 8 clase 590 cor. 08 fileri. Contribuția după pământul parohial o va solvi preotul ales.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din regulamentul pentru parohii subsemnatului cel puțin cu 3 zile înainte de exprimarea terminului, având în acest interval a se prezentă în vre-o Duminecă ori

sărbătoare în sta biserică din Stracoș spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

2—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III* din *Spurcani*, protoprezbiteratul Orăzii-mari cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. 24 jugh. pământ arător și fânaș c. dreptul de pășunat. 2. Dela 60 numere case câte o măsură bucate ori în bani câte 2 cor. 3. Dela funcțiunile obveninde în parohie stolele uzuat, și anume: dela înmormântare mică 2 cor. dela înmormântări mari dela 6—10 cor. dela cununii 4 cor. dela botez 1 cor. 4. Întregirea dotațiunei dela stat pentru preoți fără 8 clase în sumă de 596 cor. 62 fil. Contribuția după pământurile parohiale o va solvi alegândul.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiunilor din regulamentul, pentru parohii subsemnatului oficiu cel puțin cu 3 zile înainte de expirarea concursului, având în acest interval a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sta biserică din Spurcani spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei *Sântelec* din protopopiatul Orăzii-mari se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. 32 jugh. pământ arător și fânaș cu dreptul de pășunat; 2. dela 95 numere de case câte o măsură bucate; 3. Venitele ștolare uzuat, acestea emolumente împreună cu întregirea dela stat pentru candidați fără 8 clase în suma de 496 cor. 24 fil. dau un venit anual sigur recerut pentru parohie de cl. III. Contribuția erarială după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiunilor din Regulamentul pentru parohii subsemnatului până cel puțin cu 3 zile înainte de alegere, având în termenul indicat a să prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sta biserică din Sântelec spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din *Cotigletii*, protopopiatul Orăzii-mari se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. 10 jugh. pământ arător împreună cu dreptul de pășunat. 2. Dela 100 numere de case câte una măsură de bucate; venitele ștolare uzuat; aceste emolumente împreună cu întregirea stabilită din partea Înalțului Guvern, pentru candidații fără 8 clase cu suma de 483 cor. 32 fil. dau un venit anual sigur, recerut pentru parohie de cl. III. Contribuția erarială după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiunilor din Regulamentul pentru parohii subsemnatului până cel puțin 3 zile înainte de expirarea termenului, având în acest timp a-să prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică din Cotigletii spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III* din *Bogeu*, protoprezbiteratul Orăzii-mari se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. Casa parohială cu supra edificatele intravilanului parohial. 2. 7 jugh. de pământ arător și fânași. 3. Dela 60 numere de case câte o măsură de bucate, ori în bani 2 cor. 4. Venitele ștolare uzuat. 5. Dreptul de pășunat pentru 16 vite și 12 meiri de lemne aduse acasă, notându-se ca aceste numai în naturale le poate primi, fără a putea pretinde pentru aceste remunerațiune ori răscumpărare în bani. Întregirea dela stat pentru preoți fără 8 clase în suma de 597 cor. 02 fil.

Contribuția după pământul parohial o va solvi alegândul preot.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiunilor din Regulamentul pentru parohii subsemnatului oficiu cel puțin cu 3 zile înainte de expirarea termenului de concurs, având în acel timp a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sta biserică din Bogeu spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

2—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III* din *Almaș* protoprezbiteratul Orăzii-mari cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. Dela 38 numere de case câte o măsură de cucuruz sfărâmat ori în bani câte 2 coroane. 2. 4 jugh. pământ arător cu dreptul de pășunat. 3. Zile de lucru, dela ceice au vite de tras câte o jumătate de zi cu carul ori cu plugul ori în bani 1 cor. 20 fil., iar dela cei fără vite de tras câte o jumătate de zi de lucru cu mâna, ori 30 fil. 4. Stolele îndatinate. 5. Folosirea intravilanului parohial, notându-se că, de cortel — până când comuna va fi în stare să zidească casă parohială să va îngriji preotul alegând. Întregirea dotațiunei dela stat pentru preot fără 8 cl. în sumă de 708 cor. 92 fil. Contribuția după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiunilor din Regulamentul pentru parohii, subsemnatului cel puțin cu 3 zile înainte de expirarea termenului de concurs, având recurenții a-se prezenta în sta biserică din Almaș pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

2—3

În temeiul încuviințării Veneratului Consistor Nrul 4184/1908, pentru îndeplinirea parohiei de *clasa III Berindia*, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele: 1. Un pătrar de pământ arător fânaș și pășune. 2. Bir dela cei cu un pătrar de pământ 2 cor., dela cei cu un $\frac{1}{2}$ pătrar 1 cor., dela jeleri 50 fleri. 3. Dela înmormântări până la 7 ani 2 cor., peste 7 ani, prohodul și iertăciunile 6 cor., un stâlp 2 cor., o evanghelie 40 fil., liturgie în zile de rând 2 cor. 4. Botez cu sfințirea apoi 1 cor. 5. O slujbă 40 fil. 6. Estrase special 2 cor., familiar 4 cor. 7. Dela cununii 4 cor. 8. Maslu 2 cor. 9. Feștania mare 1 cor. 10. Întregirea dela stat 737 cor., respective 1537 cor., conform ecalificației celui ales.

Dările și ecvivalentul după pământ are se le solvească preotul, care e obligat a catehiza și în școala confesională fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și înainteze petițiile lor ajustate conform dispozițiilor regulamentare, scrisului pprezvitier în Buftyin, cu observarea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, având a se prezenta în s. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Train I. Magier* protoprezviter.

—□—

3—3

Conform ordinațiunii consistoriale de sub Nrul 1348 a. c., se escrie de nou concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare, pentru următoarele parohii vacante în tractul Beiuș, anume:

1. *Cârpești mici*, 14 jughere pământ, bir 8 cubule, ștole și întregirea dotației dela stat.

2. *Corbești*, casa parohială, 10 jugh. de pământ, bir câte o brădie, ziuă de lucru, ștole și întregire dela stat.

3. *Crăncești*, 9 holde pământ, bir preoțesc, ziuă de lucru, ștole și întregirea dotației.

4. *Dobrești*, bir preoțesc 156 cor., stolele uzuat și întregire dela stat.

5. *Hidiș*, pământ parohial 8 jugh., bir preoțesc, prețuit în 140 cor., stolele îndatinat și întregirea dela stat.

6. *Luncasprie*, 5 jugh., pământ arător, 14 jugh., pășune, bir preoțesc, ziuă de lucru, ștole și întregire dela stat.

7. *Topa de jos*, 2 holde pământ, bir 8 cubule, ștole și întregire dela stat.

Se observă, că Dobrești e de clasa I, Luncasprie de clasa II, iar celesalte de clasa III.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile conform Regulamentului în termenul prescriș.

Comitetetele parohiale.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp* protopop în Beiuș.

—□—

3—3

Pentru stațiunea învățătorescă dela școala ort. română din *Fancica*, protopopiatul Orăzii mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe **6/19 Nov.** a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: în bani 600 cor., cortel cu grădină și venitele cantonale. Alesul va avea să provadă cantoralul și să conducă școala de repetiție fără remunerațiune.

Recursele ajustate conform §-lui 61 din Regulament și adresate com. par., din Fancica, să se trimită scrisului oficiu ppopesc din Oradea mare, până la 3/16 Noem. a. c., având recurenții până la acest termen a se prezenta în s. biserică de acolo, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protopop

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătoresci dela școala rom. gr. or., din *Secaș*, pprezvitierul Halmaგიული, devenit în vacanță prin abdicarea lui A. Dragoș, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salar în bani gata 504 cor. 2. $2\frac{1}{2}$ jugh., pământ arător prețuit în 20 cor. 3. 32 metri lemne, 20 metri pentru învățător și 12 pentru școală prețuite în 96 cor., toate. 4. Conferința 20 cor. 5. Scripturistica 10 cor. 6. Curatoratul școalei 16 cor. 7. Ajutorul dela stat în suma de 256 cor. 8. Dela înmormântări unde va fi poftit dela mort mare 1 cor., dela mic 40 fil. 9. Locuință în edificiul școalei și grădină.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați ca recoursele ajustate conform §-lui 60 din Regulament și adresate com. par., din Secaș, să le subștearnă pe calea oficiului pprezviter al Halmagiului (Nagyhalmagy) având a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în s. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, deoarece alegându-l va avea să îndeplinească toate agendele cantonale în și afară de biserică, fără altă remunerație.

Dat în ședința comitetului parohial din Secaș, la 31 August (13 Sept) 1908.

Maximilian Miclean
preot preș. com. par.

Alexandru Mariș
notar adhoc.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* pprezviter insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din *Cuieșd*, protopresbiteratul Pesteș, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: bani gata 100 cor. bucate în preț de 170. cor. Bani de fân 30 cor. Pământ prețuit la 20 cor. Zilele de lucru scotite în bani 20 cor. Stolele cantonale 10 cor. Conferința inv. 6 cor. Scripturistica 4 cor. Zece cară de lemne 40 cor., din cari se va încălzi și sala de învățământ. Întregirea prin ajutorul sperativ dela stat.

Alesul e dator a conduce strana în biserică, în Dumineci și sârbători, fără altă remunerație.

Petițiile ajustate conform §-lui 61 din Regulamentul școlar, adresate comitetului parohial din Cuieșd, să se înainteze scrisului protoprezviter, în M. Telegd, până la 15/28 Octomvrie 1908, iar recurenții sunt datori a se prezenta în s. biserică din Cuieșd, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* pprezviter.

—□—

3—3